

**רשימת ספרי "בן מלך"
שיצאו לאור עד עתה:**

- חתומות
- ספירת העומר וחו
- חסבות
- ימי הביניים - גלות ואילה
- ימי נדיים
- חתומות
- ימי הפרים
- הגדה של פסח
- בענין מצוות המדיניות
- שמעון
- תמו ומוסר
- שיר הוריים
- שבת קודש
- מרת בנימין
- שמעון בענין
- ענינים בשם ובהלכה
- זמירות שבים
- קטלוג הקלות שיעורים
- רשימת ח"א - מאמר
- מבוא בראשית ח"ב
- רשימת ח"ב - יד
- קדמוניות
- בראשית ח"ב - ידא ויחי
- שמות ח"א - שמות כבלה
- שמות ח"ב - מאמר מבוא
- ידיו-מפתחים
- שמות ח"ב - חרומה פקודי
- יקרא ח"א - יקרא-פנע
- יקרא ח"ב - אחרי-בחוטי
- מבוא ח"ב - חרומה-שש
- מבוא ח"ב - חרומה-פנע
- דברים ח"א - דברים-ראה
- דברים ח"ב - שופטים-ראה וברכה

ניתן להשיג: mechonbnelelech@gmail.com
 אדר"ב ניתן להשיג: sales@yefenofbooks.com | Warehouse: 8482450220

בסיעתא דשמיא

אוצרות בן מלך

פרשת תרומה תשפ"ד
גליון מס' 300

מתורתו של מון רבינו הגדול רבי לייב מינצברג זצוק"ל רבה של קהל עדת ירושלים

פרשת תרומה

כדי לכוונן את בית ה', והיינו להכריז על המגבית שיש הזדמנות לתרום לה', ולמנות גבאים שיהיו מוכנים לקחת את תרומות כלל ישראל, וזו היא הוראת 'ויקחו לי תרומה' - לאסוף ולקבל תרומה מכל איש אשר ידבנו לבו.

וההבדל בזה בולט לעומת הלשון הכתוב במצוות מחצית השקל בפרשת כי תשא, שבה נצטוו ישראל כחובה בעת נשיאת ראשם, ששם נאמר (ל, יב) - 'ונתנו איש כופר נפשו'. הנה במצוה זו אכן לא נקט הכתוב

דבר אל בני ישראל ויקחו לי תרומה מאת כל איש אשר ידבנו לבו תקחו את תרומתי (כה, ב)

הרבה דקדקו ונדרשו המפרשים בפסוק זה, מדוע נאמרה מצות התרומה בלשון 'ויקחו לי תרומה', והרי התרומה היא פעולת הנותן, ומן הראוי היה לצוות עליה בלשון נתינה 'ויתנו לי תרומה'. וביארו בזה בהרבה פנים.

ובמדרש חז"ל איתא - 'דבר אל בני ישראל ויקחו לי תרומה, וכתוב לי הכסף ולי הזהב נאם ה' צבאות - אמר הקב"ה לישראל התנדבו ועשו המשכן, ואל תאמרו מכיסכם אתם נותנים דבר, כי משלי הוא הכל' (מדרש אגדה).

אמנם פשוטו של מקרא הוא, כי באמת אין המצוה על נתינת התרומה, ואין הציווי כאן על כל אחד ואחד שיתן תרומה, כי התרומה איננה חובה כלל, אלא כפי שמפרש הכתוב והולך - 'מאת כל איש אשר ידבנו לבו תקחו את תרומתי'. שהתרומה נתונה למידת נדיבות הלב של כל אשר נדבו לבו.

אלא מצוות 'ויקחו לי תרומה' מוטלת על כלל ישראל ומנהיגיו, שבמסגרת מצוותם הכללית על עשיית המקדש, נצטוו על אסיפת תרומות מנדיבי הלב

בגליון

פרשת משפטים

ביאורי פסוקים..... עמוד 1

דבר המכון..... עמוד 3

ביאורי קידוש..... עמוד 8

כל אשר תמצא ידך לעשות בכוחך עשה... עמוד 10

פרנס השבוע

עץ חיים היא למחזיקים בה

הוצאות הדפסת גיליון זה נודב לזיכוי הרבים
 ע"י ידידנו הנכבד מחשובי אברכי קהילתנו מתומכי מכוננו

הרב חיים צבי אייזנבאך שליט"א
 לעי"נ אביו הרב שלמה ב"ר שלום זאב זצ"ל
 נלב"ע ביום ו' אדר א'

נכות הפצת אור תורתו הבהירה של רבינו בעל הבן מלך
 תעמוד לו ולמשפחתו להתברך בכל הברכות האמורות למחזיקי התורה
 לראות ברכה והצלחה בכל אשר יפנו.

להנצחת ותרומות "פרנס השבוע/החדש"
 אפשר להתקשר לטלפון מס' 054-8422488

יו"ל ע"י מכון 'כתבי בן מלך'

לתרומות והנצחות נא לפנות ל: 054-8422488

לקבלת העלון במייל, ניתן להצטרף בכתובת
mechonbenmelech@gmail.com

כתובת המכון: אוהב ישראל 1/9, ביתר עילית

לתגובות והערות נא לפנות ל: 052-7616048

לקהל שוחרי תורת ה'בן מלך' ואוהבי התורה בכל מקום שהם

הננו בזה בקריאה של חיבה לשוחרי התורה,
להיות שותפים וידידים איתנים למפעל הכביר של מכוננו
להפיץ על פני תבל את אורו המיוחד והבהיר בתורה של
מורנו ורבינו בעל ה'בן מלך' זצוק"ל

ולתמוך בבית היוצר 'מכון כתבי בן מלך', אשר אך ורק מכוחו יוצאים לאור
כל גנוי תורתו של רבינו ושיעוריו המרובים, כאשר זכינו לראות את הכרכים
הרבים נדפסים ויוצאים לאור עולם, ופתחו אופקים חדשים בפני כלל שוחרי
התורה

מהררי ציון יוצאת הקריאה, בואו לעזרת ה' בגבורים, המשימה הגדולה עדיין
לא הושלמה ודורשת משאבים רבים מדי חודש בחדשו.

נא זכו והצטרפו להימנות למצווה חשובה זו של הרבצת והפצת אור התורה
לזכות את הרבים, הטו שכם וטלו חלק במשימה הגדולה

**פנו עתה להנהלת המכון והצטרפו למשפחת התורמים והמנויים
לדבר המצוה הגדולה הנתונה בידינו**

באין מענה השאירו הודעתכם ונשוב אליכם בהקדם

בשורה טובה למבקשי ה'

ניתן להאזין לשיעורי רבינו זצוק"ל בקו השיעורים

'קו בן מלך'

03-3077354

ישנה אפשרות לבחור במאגר הממוחשב ולהאזין לשיעורים

בפרשת השבוע

שמעו ותחי נפשכם

ויהי רצון שנוכח להגדיל תורה ולהאדירה

מכון כתבי בן מלך
התגולה

הודעה חשובה ומשמחת
לתורמי המכון

ניתן לקבל החזר מס

על תרומות למכון בגובה של

עד 35% מערך התרומה

לפי סעיף 46

ספרים
למעלה המנה
סדרת ספרים
ביאורים ופירושים
על המשנה חמשי תורה
שיעורים
על התנ"ך
ספר
הגות ומחשבה
ביאורי סוד
ספר
אמונה ומחשבה
מגוון
תורה ודעת
אמרי
תורה ודעת

הנצחות תורמים

קו בן מלך
03-3077354

מיתוג מכון

שיעורים 94 עמק מנחם

עמדת הטקסט בבית מסת
לשמוע סיקוריו רבני
מחולקים לפי נושאים
בכל התחומים

הכשרת ספרו בן מלך
בתיבת המסורת ברחבי העולם

מספר התגולה 054-8422488

כתובת ארץ ישראל 1/9

ביתר עילית

עמוד מכתב לפי סעיף 46

לתיבת הארץ

mechonbenmelech@gmail.com

אוצרות
בן מלך

דבר המכון

הוצאה לאור של כמה ספרים:

- א. כפי שדובר ההדרה מחודשת של ספרי המועדים, שראשונה בהם יצא תודה לה' על ימים נוראים. ולקראת פסח יצא אי"ה ההגדה של פסח בהוצאה מחודשת ומורחבת
- ב. ספר "בן מלך חכמה ומוסר" בנושאי חינוך והדרכה
- ג. ספר המפתח על ספרי בן מלך על התורה
- ד. ביאורי בן מלך על התורה בהוצאה מתומצת ומחודשת
- ה. ספר בן מלך - סידור תפילה ועוד ספרים חשובים העומדים על הפרק.

בנוסף עלינו לבוא בתודה לה' גם על מה שזכינו להתקין עמדות של שיעורי רבינו בכל מקום, דבר שיש בו מעלה מיוחדת בכך שאפשר לשמוע את רבינו בקולו, וכרגע יש במאגר את אלפי שיעורי ליל שיש, בקרוב אנו משתדלים להוסיף את השיעורים הנוספים קבוצות של הבחורים, התועדויות, שיעורים בכללים ועוד.

ובזה הננו להודיע על יוזמה חדשה הקורמת עור וגידים מיוזמת המכון, היות שרבים התקשו להשיג ספרים בודדים מסידרת ספרי בן מלך החסרים להם. ובכן אנו מתכוננים להקים בע"ה קו מיוחד בו יוכל כל אחד לעדכן מה הם הספרים החסרים לו, והמכון יעמיד מערכת מאורגנת, שהספרים המבוקשים יגיעו לכל אחד עד לפתח ביתו למלא את החסר.

כרגיל אנו מביעים את הקוראתנו לציבור החברים והמנויים התומכים בכל עוז בקיום המכון, ועל ידם מתאפשרת המשך הפעילות של הוצאת והפצת דברי התורה המאירים הללו, ויהי רצון שיתקיים בנו במהרה הכתוב ליהודים היתה אורה ושמוחה וששון ויקר, וכן תהיה לנו.

מכון כתבי בן מלך

לרגל הגיליון ה-300 של ה'אוצרות', הננו באים בהתרגשות ובשמחה לפתוח בשבח והודאה לה' על כל מה שזכינו ומזכנו תמיד בפעילות המכון בהפצת דברי תורתו של רבינו זצ"ל, והבאתם למאות ולאלפי צמאי התורה ודבר ה' בסגנונו המיוחד.

על הפסוק "ליהודים היתה אורה" דרשו חז"ל - 'אורה זו תורה', ומבואר בספה"ק 'שפת אמת', שלא נאמר 'ליהודים היתה תורה', כי על ידי שמחת הנס קיבלו את התורה מאהבה, כמבואר בחז"ל, וממילא זכו להבין שהתורה היא מציאות של 'אורה'. על פי תורתו של רבינו זצ"ל עניין זה הולך ומתגבר בכל דור ודור, שהבנת והרגשת התורה חודרת יותר ויותר ללבבות בני ישראל. והלבבות יותר פתוחים להבנת חכמת התורה והרגשת המצוות כדבר של אורה.

אך זה לעומת זה עשה אלוקים, כאשר בדור הזה מתגברים הניסיונות, כאשר כל הכוחות שבעולם מופנים לתחום של הפצת ידע לאלפי רבבות אנשים. וההתמודדות היא על ידי ריבוי הפצת אור הקדושה והתורה בדרכים הכשורות, כל הוספה של נדבך היא תוספת אורה הדוחה הרבה מן החושך, כל הוצאת דברי תורה בדרכי נועם והפצת ספרים מגבירה את צד הקדושה ואור ה' בעולם. במיוחד בתקופה קשה זו בעם ישראל, כאשר הצמאון לכל דבר שבקדושה מתגבר בכל שדרות העם, ורבים מבקשים את הדרך להביא את אור התורה בכלים של נועם והבנה המרבים אורה ושמוחה, שזו היתה דרכו של רבינו זצ"ל, ובכך ייחודיותה כלשון חז"ל "כשולחן הערוך לפניהם".

אחת הדרכים להנגשת תורת רבינו לכלל הציבור נעשית בגיליון זה שלפניכם, המופץ בכל שבת לאלפי יהודים, ותודה לה' נמשכת באופן קבוע זה כבר שש שנים כל שבת וכל מועד, מאז עלתה היוזמה לראשונה להגיש לציבור באי בתי הכנסת, קמפוז' עזיר לפרשיות השבוע ממבחר תורתו של רבינו, הן מתוך הספרים שכבר יצאו לאור וכן מתוך מה שעדיין לא יצא לאור עולם. ועתה הגענו לגיליון ה-300 כה יתן ה' וכה יוסיף

עלינו להודיע לציבור חברינו הנאמן, כי יחד עם זאת אנו עובדים במכון בתקופה זו במקביל על

לשון 'ויקחו' אלא 'ונתנו' דווקא, שכן תרומה זו אינה תלויה בנדבת הלב, באופן שתחול המצוה רק על הלקיחה, אלא מוטלת היא על כל איש מישראל, לתת את מחצית השקל תרומה לה'.

וראה הרחבה בזה ב'בן מלך' - פרשת תרומה' מאמר ב'מקדש ה' כוננו ידיך'.

* * *

ועשית בדי עצי שטים וצפית אותם זהב. והבאת את הבדים בטבעות על צלעות הארון לשאת את הארון בהם. בטבעות הארון יהיו הבדים לא יסורו ממנו (כה, יג-טו)

בכל הכלים ציוותה תורה על עשיית בדים, בשולחן, במזבח הזהב, ובמזבח הנחושת, לשאת אותם בהם, אולם בארון נוסף האיטור שלא יסורו הבדים מן הארון.

זאת ועוד, בשולחן ישנו רק ציווי כללי - לעשות את הבדים בכדי לשאת את השולחן (להלן פסוקים כו-כח), אבל אין ציווי מפורש להביא את הבדים לטבעות. וכן במזבח הזהב שבסוף פרשת תצוה (ל, ה-ו). ואילו בארון מצינו ציווי בפני עצמו על הבאת הבדים בטבעות, בפסוק שלפנינו, וכן להלן אצל מזבח הנחושת נאמר להביא את הבדים בטבעות (כז, ו).

ונמצא שבשולחן ובמזבח הזהב נאמר רק לעשות את הטבעות ולא הבאת הבדים בתוכן, ובמזבח הנחושת נצטוו גם להביא את הבדים בתוכן, ובארו נוספה עוד אזהרה מיוחדת 'לא יסורו ממנו'. וכל זה צריך תלמוד'.

ובפשטות היה נראה שציוותה תורה שיהיו הבדים בארון בקביעות 'לא יסורו ממנו' כדי שלא יבואו לגעת בארון עצמו, וכמו שנאסר על העם לנגוע בהר סיני בשעה שירד עליו האלוקים (שמות יט, יג). [ובדומה לספר תורה שנותנים בהם 'עצי חיים', בכדי שלא יאחזוהו בגוילין].

אולם ליתרון קדושת הארון לעומת כל הכלים, שכל המשכן נקרא על שמו ובו מונחים לוחות העדות, ואף הוא עצמו מקומו בקדש הקדשים, נוספה עליו

עוד אזהרה של לא יסורו ממנו. בכך מודגשת היראה וחרדת הקודש של הארון, שלכן צוותה תורה שיהיו בו הבדים בקביעות, כמו שמצינו בהר סיני שנאסר על העם לנגוע בהר סיני בשעה שירד עליו האלוקים (שמות יט, יג).

וכעין זה כתב בספר החינוך (מצוה צו) בטעם אזהרת לא יסורו ממנו: 'פן נהיה צריכים לצאת עם הארון לשום מקום במהירות, ואולי מתוך הטרדה והחיפזון לא נבדוק יפה להיות בדיו חזקים כל הצורך, ושמא חס ושלום יפול ואין זה כבודו'.

אלא שהוספנו בזה כאמור, שאין הכוונה שהתורה קבעה מצוות עשה מצד טעם שימושי ועצה טובה, כדי למנוע את הנגיעה, אלא כך הוא כבודו של הארון שבעצם תבניתו ישנה הוראה על חרדת הקודש הנהוגה בו, בכך שלא יעמוד הארון לעולם באופן חשוף ומגולה כדבר העשוי לטלטלו על ידי נגיעה בו, אשר זהו לזול והעדר כבוד לארון. אלא קבועים בו בדים שרק על ידם מטלטלים אותו.

ומצינו שמת עוזא בעת שנשא את הארון מקרית יערים לירושלים, כמו שנאמר בבבאי (שמואל ב' ו, ו-ז): 'ויבואו עד גורן נכון, וישלח עוזא אל ארון האלוקים ויאחז בו, כי שמטו הבקר. ויחר אף ה' בעוזה ויכהו שם האלוקים על השל, וימת שם עם ארון האלקים'. ומפשטות הכתוב משמע שזה היה חטאו של עוזא שנענש על ששלח ידו ואחז בארון האלוקים, וכפי שמפורש יותר בדברי הימים (א' יג, ט-י) - 'וישלח עוזא את ידו לאחוז את הארון כי שמטו הבקר, ויחר אף ה' בעוזה ויכהו על אשר שלח ידו על הארון' [וע"ע סוטה לה].

ויתכן עוד בטעם הלאו של 'לא יסורו ממנו', כי אף שכל הכלים טעונים בדים, אולם אין הם חייבים להיות כל העת עומדים עם כל חלקיהם, ובעת החניה הותר להניח ולפרק החלקים שאינם דרושים לעת עתה. אולם בארון מרוב יראת קדושתו ומרוב חביבותו צריכים כל פרטיו, וכל חלקיו להיות תמיד עליו, שלא יהיה מחוסר כלום. ובפרט בחסרון הבדים שניכר הדבר בארון עצמו שהרי הטבעות עומדים ריקנים.

1 וראה עוד בפרשת פקודי, שנאמר שם (לט, לה-לט) ויביאו וגו' 'את ארון העדות ואת בדיו ואת הכפורת. את השולחן את כל כליו ואת לחם הפנים. את המנורה וגו'. ואת מזבח הזהב ואת שמן המשחה ואת קטורת הסמים ואת מסך פתח האהל. את מזבח הנחושת ואת מכבר הנחושת אשר לו את בדיו ואת כל כליו את הכיור ואת כנו'. הנה הזכיר הכתוב רק את הבדים של הארון ושל מזבח הנחושת, ולא הזכיר את של השולחן ושל מזבח הזהב. שמע מינה שגדרם שונה.

ועל דרך זה יש לומר להיפך, שלגודל כבוד וחשיבות הארון יש להקפיד לנהוג בכבוד כל חלקיו, כלומר שיש טעם לכבד את הבדים עצמם שלא יהיו מונחים במקום אחר, מחמת עצם היותם חלק מן הארון, ועל כן עליהם להיות במקומם המכובד והקבוע להם.

וכל הטעמים הללו סובבים סביב ציר אחד - שככל שהכלי יותר מקודש, דהיינו המזבח לעומת השולחן והארון לעומת המזבח, כך נצטוו יותר להקפיד על שלימות הכלי ותבניתו, למען לא תיפגם קדושתו בהעדר הבדים בטבעות. ומפני כן נצטוו רק במזבח ובארון להביא בהם את בדיו, ולעומת זה בארון בא הציווי הנוסף 'לא יסורו ממנו' כפי שנתבאר.

* * *

ועשית מנורת זהב טהור מקשה תעשה המנורה (כה, לא)

וברש"י - מקשה תיעשה המנורה - שלא יעשנה חוליות ולא יעשה קניה ונרותיה איברים איברים, ואחר כך ידיבקים כדרך הצורפין שקורין שולדיר"ץ, אלא כולה באה מחתיכה אחת, ומקיש בקורנס, וחותר בכלי האומנות, ומפריד הקנים אילך ואילך.

ובהמשך - 'תיעשה המנורה' - (תנחומא) מאליה, לפי שהיה משה מתקשה בה, אמר לו הקב"ה השלך את הככר לאור והיא נעשית מאליה, לכך לא נכתב תעשה.

ונראה, שעל פי פשוטו מה שכתוב לשון 'תיעשה' קשור ותואם לכך שהיא נעשית מקשה, שהרי היא כאלו נעשית מאליה, כי כאשר מצרף ומחבר פרקים פרקים מתאים הלשון 'תעשה' את המנורה, אולם כאשר נוטל חתיכה אחת זהב, ומקיש בקורנס וחותר, עד שמשתיירת צורת המנורה, נמצא שנעשית כאלו מאליה, ולכן כתיב 'תיעשה'.

ונמצא שהדרש נובע מתוך עומק פשוטו, שמעיקרו צורת עשייתה שנעשית מאליה על ידי מקשה, ובפועל נעשית מאליה בנס.

ובעצם הדבר, יש לתמוה איך יצא ידי חובת עשיית המנורה באופן זה, כשהיא נעשית מאליה, והרי בכל המצוות שכתוב בהם 'ועשית' בעיני שיעשה אותם האדם, ואם נעשית מאליה פסולה כדאיתא בגמרא לגבי סוכה 'תעשה ולא מן העשוי' (סוכה יא:). והרי כאן במנורה נאמר 'ועשית מנורת זהב טהור'.

ויתכן שמכיון שבסוף הפסוק כתיב להדיא

'תיעשה', משמעות הכתוב שכשרה אם נעשית מאליה, אמנם מצאנו שגם ההקמה של המשכן נעשתה מאליה, בדרך כזו כמו המנורה - שהמלאכה הושלמה מאליה.

ונראה דלפי מה שביארנו בזה, שכל בניין המקדש עשייתו מתייחסת לה, ואנו רק שלוחיו בזה, יש לומר שכך הוא הגדר גם לגבי כלי המקדש, ולכן כשרים הם גם באופן זה, ואדרבה, כאשר הקב"ה בעצמו עושה אותם יש בהם יתרון מעלה, וזו היא מצוותו. וניתן לנו המצוה רק להשתדל בכל יכלתנו לעשות שליחותו. אך בשאר הכלים לא נעשה כן, דכל שלא נתקשו בעשייתם צריכים דווקא עשיית אדם, כשאר כל המצוות, אבל במנורה ובהקמת המשכן שנתקשה משה בהם, נעשה נס זה שה' בעצמו עשה אותם וכשרים גם בכה"ג, משא"כ בשאר הכלים.

* * *

ועשית את נרותיה שבעה והעלה את נרותיה והאיר על עבר פניה (כה, לז)

ברש"י: והאיר על עבר פניה - 'עשה פי ששת הנרות שבראשי הקנים היוצאים מצדיה מסוכים כלפי האמצעי, כדי שיהיו הנרות כשתדליקם מאירים אל עבר פניה, מוסב אורם אל צד פני הקנה האמצעי שהוא גוף המנורה'.

אולם הרשב"ם פירש - 'האיר על עבר פניה, ידליק הפתילות אל עבר מול המנורה שזהו לצד השולחן שכנגדו כדכתיב ואת המנורה נוכח השולחן וכו', וכן פירשו בדעת זקנים מבעלי התוס' 'האיר, פירוש והאירה המנורה אל השולחן שכנגד פניה של מנורה, כדכתיב בפרשת 'ותכל' (בפקודי) וישם המנורה באהל מועד נכח השולחן מכלל דלהאיר על השולחן היתה המנורה' וכו'.

ונראה שיש כאן הגדרה בעיקרה של המצוה המתבארת מתוך קביעת מקום מנורה בפרשתנו 'נוכח השולחן' (כו, לה). דנראה שאין זה קביעת מקום גרידא להעמדת המנורה, אלא מבואר כאן תכלית המנורה, כלומר דענין הנרות מצד מצוה זו הוא - להאיר על השולחן.

וכן אמרו בתנחומא (פרשת ויקהל י) 'משעשה את השולחן עשה את המנורה שתהא מאירה על השולחן הוי כטכסין של מלכים עשה אותה'.

והיינו כאמור ש'האיר על עבר פניה' האמור כאן הוא, להאיר על השולחן העומד בצד עבר פניה של המנורה.

ראשונה כתיב 'אדני כסף', סתמא בלא סמיכות. אולם אחר כך בקרשי הצפון והמערב, כבר ידוע שלקרשים ישנם אדנים המשוויכים אליהם, שפיר כתיב 'אדניהם'. ועוד יש לומר, שבפעם הראשונה אין מקום לטעות של מי הם האדנים, שעדיין לא נזכרו קרשים אחרים. אבל בפעמים האחרות, דייק הכתוב לציין שהאדנים הם השייכים להם דייקא, כיון שכבר נזכרו קודם קרשים אחרים.

* * *

ושמת את השולחן מחוץ לפרוכת ואת המנורה נוכח השולחן על צלע המשכן תימנה והשולחן תתן על צלע צפון (כו, לה)

סדר מקרא זה צריך ביאור, כי הנה בתחילה לא נתפרש מקומם המדויק של השולחן והמנורה, והכתוב רק מציין שמקום השולחן הוא מחוץ לפרוכת, ומקום המנורה נוכח השולחן, ורק לאחר מכן הגדיר הכתוב מקום מיוחד למנורה - על צלע המשכן תימנה, ומקום מיוחד לשולחן - על צלע צפון. ויש לתמוה מדוע לא נקט הכתוב לשון קצרה ופשוטה - 'ושמת את השולחן מחוץ לפרוכת על צלע צפון, והמנורה על צלע תימן', ולא יצטרך להשמיענו שנית היכן הוא מקומו המדויק של השולחן.

והנראה לבאר בזה, כי הנה השולחן הוא עיקרו של הבית, והמנורה לא נועדה אלא לשמש את השולחן ולהאיר עליו, וכמו שנתבאר לעיל (כה, לז). והנה בתחילה מצד עיקר דינו, לא נתייחד מקום מסויים לשולחן בצלע המשכן דווקא, אלא מקומו הכללי הוא מחוץ לפרוכת, כלומר בקודש ולא בבית קודש הקדשים.

וגם המנורה שניתנה לו להאיר עליו, הרי מקומה המתאים הוא נוכח השולחן, בכדי שנרותיה יפיצו את אורם עליו כהוגן, ולכן אף לא היה צורך להדגיש שמקומה מחוץ לפרוכת, אלא נגררת אחר השולחן לעמוד נכחו.

ואף מצאנו בירושלמי (שקלים פ"ד ה"ב) שהשולחן מעכב את המנורה, כלומר שאם אין שולחן אין מדליקים את המנורה, אך אין המנורה מעכבת את השולחן, ואף בשאין מנורה עבודת השולחן מתקיימת (ועיין חזו"א מנחות סימן ל אות ח, והבאנו דבריו לעיל כה, לז). הרי מבואר בזה שהמנורה בלעדי השולחן אין לה כל מקום וענין, לפי שלא נועדה אלא לשמשו. אבל

ועיין תוס' בפ"ג דמנחות (כח: ד"ה גובהה) שיש אומרים בשם ר"ת דהא דגובהה של מנורה י"ח טפחים נפקא ליה 'מסניפין שאצל השולחן לצורך לחם שהיו גובהה י"ח טפחים והמנורה היתה להאיר על השולחן'. כלומר שנקטו התוס' שמאחר שכל מטרם של נרות המנורה הם בכדי להאיר על השולחן, ממילא אנו למדין מכך שגובהה של מנורה הוא כגובה מערכות הלחם שעל גבי השולחן.

והנה בירושלמי (שקלים פ"ד ה"ב) 'א"ר אליעזר ור' יוסי בן חנינה תריהון אמרין כל הן דכתיב 'נוכח' מעכב, 'צלע' אינו מעכב, ואמר ר' שמואל בר נחמן בשם ר' יונתן ואפילו 'צלע' מעכב'.

וביאר בחזו"א (מנחות סימן ל אות ח) דרבי אליעזר ורבי יוסי בר חנינה סברי דהשולחן מעכב את המנורה. אבל המנורה אינה מעכבת את השולחן, ור' שמואל בר נחמן בשם ר' יונתן סבר שגם המנורה מעכבת את השולחן

והביאור בדין היות המנורה והשולחן תלויים אהדדי, נראה על פי האמור בגדר המצוה כאן שתכלית המנורה וייעודה, לעמוד נוכח השולחן כדי להאיר עליו, וכשאין שולחן כדי להאיר עליו אין תכלית למנורה, ולהכי השולחן מעכב את המנורה, ורבי שמואל בר נחמן בשם רבי יונתן ס"ל יותר מזה דגם השולחן עצמו אינו ראוי לעבודתו, עד שתהא מנורה נוכחו כדי להאיר עליו.

* * *

וארבעים אדני כסף תעשה תחת עשרים הקרש וגו'. וארבעים אדניהם כסף שני אדנים תחת הקרש האחד (כו, יט-כא)

יש להבחין שבפסוק הראשון המוסב על הקרשים שבדרום כתיב 'וארבעים אדני כסף', ואילו בפסוק שאחר כך כתיב 'וארבעים אדניהם כסף', וכן בהמשך בפסוק כה העוסק בקרשי צד מערב כתיב 'ואדניהם כסף'. וצ"ב הטעם.

ועיין בספר משך חכמה שהאריך ללפלל על פי המבואר בירושלמי דקרש שזכה להינתן בצפון אין רשאים לשנותו משום דמעלין בקודש ואין מורידין, ולכן נבדל הלשון בין צפון לדרום, יעו"ש.

אולם הביאור הפשוט הוא, שכאשר מזכירים בפעם הראשונה את הקרשים עדיין לא נודע שצריך לתת אדנים לקרשים, ולכן בקרשי הדרום הנזכרים

ולצלע המשכן השנית לפאת צפון עשה עשרים קרשים' (שם פסוק כה). הרי שהקדים בצלאל גם בפועל את הקמת פאת דרום לפני הקמת פאת צפון, והיינו מאחר שהקרשים פונים אל מחוצה למשכן, הקדים תחילה את הדרום, בשל חשיבותו כימין, כדרך שנחשב בכל מקום.

* * *

אורך החצר מאה באמה ורוחב חמשים בחמשים וקומה חמש אמות שש משזר ואדניהם נחושת (כז, יט)

מידות החצר האמורות כאן, כבר נאמרו במפורט לעיל (פסוקים ט-יג): 'ועשית את חצר המשכן לפאת נגב תימנה קלעים לחצר שש משזר מאה באמה אורך לפאה האחת. וכן לפאת צפון באורך קלעים מאה אורך ועמודיו עשרים ואדניהם עשרים נחושת, ווי העמודים וחשוקיהם כסף. ורוחב החצר לפאת ים קלעים חמשים אמה עמודיהם עשרה ואדניהם עשרה, ורוחב החצר לפאת קדמה מזרחה חמשים אמה.'

ויש להבין מדוע חזר הכתוב ופירשם שוב, כמי שמסכם את כל המידות בכלליות. הלמאי.

אמנם בפסוק זה נתוסף חידוש שלא נאמר למעלה, הלא הוא גובה החצר: 'וקומה חמש אמות'. אשר גם דבר זה טעון ביאור, מדוע לא נכללה הקומה במידות החצר האמורות למעלה, ולמה הוצרך הכתוב לחזור על כל המידות בשנית רק כדי להוסיף עליהם את מידת קומת החצר.

עוד כפל הכתוב והזכיר בשנית שהאדנים עשויים נחושת, אחר שכבר נאמר הדבר בפסוק הקודם (לעיל יז) 'כל עמודי החצר סביב מחושקים כסף וויהם כסף ואדניהם נחושת'.

ועל כפילות האדנים כבר עמד על כך רש"י, וכתב: 'ואדניהם נחושת - להביא אדני המסך, שלא תאמר לא נאמרו אדני נחושת אלא לעמודי הקלעים, אבל אדני המסך של מין אחר היו. כך נראה בעיני, שלכך חזר ושנאן'.

ואולם הדברים צריכים עיון רב, כי הלא לפי פשוטו מוסב אותו המקרא על כל האדנים המנויים בכתובים שלפניו כסדרם, אדני רוחב החצר למערב (פסוק יב), אדני רוחב החצר למזרח - שהם אדני 'הכתף' שמשני צדדיו (פסוקים יד-יט), ואדני המסך לשער החצר העומד בתווך (פסוק יז), ועל כל אלה מסכם הכתוב ומפרש

השולחן כיון שהוא עומד בזכות עצמו, אף שהדין הוא שתהא המנורה מאירה עליו, עם זאת יש צד לומר שאין עבודת השולחן מתעכבת על ידי חסרון המנורה.

ולכן לא פירש הכתוב בתחילה אלא את מקומם של כלי המקדש כפי הראוי להם מצד גדרם ומהותם - שהוא בהיכל מחוץ לפרוכת. אולם לאחר שניתנה מנורה להאיר על השולחן, והרי לפנינו שני כלים אשר דינם לעמוד זה לעומת זה, בכאן נדרש הכתוב להגדיר להם היכן מקומם המדויק של אלו בתוך המקדש עצמו, וקבעה תורה את השולחן - על צלע המשכן צפונה, ואת המנורה לעומתו - על צלעו הדרומית.

ומעתה היה נראה, דאם יצוייר שהשולחן יעמוד לבדו בהיכל, והיינו אליבא דמ"ד (בירושלמי שם שאין המנורה מעכבת השולחן, הנה בכה"ג אין צורך להעמידו על צלע צפון דייקא, שהרי צד צפון אינו מקום שנקבע לו מצד עצמו אלא מתוך ההכרח, שהמנורה שניתנה על ידו גורמת שיהיו שניהם בצדדים זה לקבל זה, אבל כל שהמנורה איננה, לכאורה אפשר להעמיד את השולחן אף במרכז הבית.

*

והנה, בכל המקרא נחשב צד דרום 'ימין' וצד צפון 'שמאל', כמו שנאמר (תהילים פט, ג) 'צפון וימין אתה בראתם', שכן רוחות העולם נידונות תמיד לפי עמידת האדם כשפניו למזרח, ונמצא דרום בימינו וצפון בשמאלו. אך בבית המקדש ובמשכן נהפך הסדר, לפי שפתח הבית במזרח הוא, והנכנס למקדש לעולם יהיה פניו למערב, לפיכך גם סדר הכלים נקבעו כענין זה: השולחן, לאור חשיבות מעמדו כעיקר הבית - מקומו בצפון שהוא לימין הנכנס, והמנורה שהיא טפלה לו ועומדת לנגדו - מקומה בדרום, שהוא לשמאלו של הבא אל הבית.

אולם טעם זה שבגינו נהפך הסדר במקדש, אינו שייך אלא בעניינים הנעשים בתוך המקדש עצמו, אבל מחוצה לו חוזר הסדר הראשון לקדמותו, ושוב נחשב צד דרום לימין וצד צפון לשמאל, גם בנוגע לענייני המקדש.

ואכן בסדר הקרשים נאמר תחילה תימן ואחר כך צפון - 'ועשית את הקרשים למשכן עשרים קרש לפאת נגבה תימנה, וארבעים אדני כסף תעשה וכו' ולצלע המשכן השנית לפאת צפון עשרים קרש' (כו, יח-ט). וכן בעשיה, נאמר תחילה 'ויעש את הקרשים למשכן עשרים קרשים לפאת נגב תימנה' (לו, כג), ואחריו

(פסוק ז') 'כל עמודי החצר סביב מחושקים כסף וויהם כסף ואדניהם נחושת'. ואם כן, הלא מקרא מלא דיבר הכתוב שאדני החצר כולם נחושת, ומעתה יפלא, מה מקום יש להוציא את אדני המסך מכלל שאר האדנים, עד שנצטרך לריבוי מיוחד שאף המה עשויים נחושת

והנראה בזה, כי שני הכתובים הללו הנראים כמלמדים דבר אחד, שני עניינים שונים הם, והאמור בזה לא נאמר בזה. הכתובים האמורים לעיל - עוסקים במידות קלעי החצר, בעוד שהפסוק הזה - עוסק במידות החצר עצמה, ונתנה תורה דין מידות מיוחד לחצר, ודין מידות מיוחד לקלעי החצר, אמנם מאחר שהקלעים מקיפים את שטח החצר - הרי שמידת ארכם ורחבם שווה למידות החצר שאותה הם מקיפים, אך בכל זאת, הואיל ושתי פרשיות נפרדות הן וכל אחת דינה לעצמה, לפיכך ראויה כל אחת להיכתב בפני עצמה.

ועל הבדל זה מורים הכתובים עצמם בפירוש, שכן לעיל נאמר: 'לפאת נגב תימנה קלעים לחצר, לפאת צפון באורך קלעים מאה אורך, לפאת ים קלעים חמשים אמה, וחמש עשרה אמה קלעים לכתף, ולכתף השנית חמש עשרה קלעים'. עד כאן תורת מידות הקלעים, אשר עליהם מסכם הכתוב 'כל עמודי החצר... אדניהם נחושת'.

ועתה בא הכתוב ללמד ענין חדש, הוא מידות החצר עצמה: 'אורך החצר מאה באמה ורוחב חמשים בחמשים וקומה חמש אמות'. כאן לא הוזכרו קלעי החצר לגבי מידות האורך והרוחב, אלא שטח החצר עצמו הוא הנידון כאן, ולכן ציין הכתוב כאן גם את מידת החצר לפי חלוקתה הפנימית, שהמחצית הקדמית מרובעת 'חמישים בחמשים' (עיי' רש"י) - מידה שאינה באה לידי ביטוי בקלעים כלל, כי אם בחצר.

ולפי האמור נראה, כי גם מה שהזכיר הכתוב את מידת קומת החצר דווקא כאן, ולא בין המידות

האמורות למעלה, הוא משום אותו הענין, כי מידת הגובה היא מדיני החצר לבדה, ולא מדיני הקלעים, שלא הקפידה תורה שהקלעים הם אשר יהיו גבוהים חמש אמות בקומה, אלא על החצר אמורים הדברים, שמפני הקרקע ועד סוף גובה מחיצותיה - תהא החצר גבוהה חמש אמות.

והנה ענין זה שנתבאר, שהקומה היא ממידת החצר ולא ממידת קלעי החצר, בא לידי ביטוי אף למעשה, שכן נראה כי הקלעים שהיו תלויים בראשי העמודים והשתלשלו כלפי מטה, לא היו מכסים את כל גובה המחיצה עד פני הקרקע, אלא כיסו את פני העמודים עד מקום האדנים, והאדנים עצמם נותרו גלויים, נמצא אפוא, שגובה הקלעים עצמם מן הקצה התחתון עד הקצה העליון - לא היו חמש אמות מלאות, אלא בחיסור שיעור האדנים, ולכן לא ציין הכתוב מידת גובה לגבי הקלעים, משום שאין להם מידה עצמית אלא לפי גובה העמודים בחיסור מידת האדנים.

ואחר שנתבאר כי המקרא הזה דן רק במידות החצר עצמה, ואינו עוסק כלל במידות הקלעים, מעתה יש להבין מהו המשך הכתוב המזכיר את הקלעים והאדנים - 'שש משזר ואדניהם נחושת', ומה עניינם של אלו אצל מידות החצר.

ונראה כי המשך זה הינו פירוט מידת הקומה, והכתוב מלמד כיצד מידה זו מורכבת, שלא תטעה לומר כי מידת חמש האמות מתייחסת לקלעים, וממילא קומת החצר האמורה כאן הינה מלבד האדנים, אלא 'קומה חמש אמות שש משזר ואדניהם נחושת', כלומר, קומת חמש האמות כוללת את הכל, הן את קלעי השש משזר והן את אדני הנחושת, באופן שהעומד בתוך החצר רואה גובה חמש אמות מדויקות של 'שש משזר ואדני נחושת'.

היכל השבת

ביאורי קידוש

אשר קדשנו במצוותיו ורצה בנו - נראה שבנוסח ברכה זו גם כלול ברכת המצוות, על מצות השבת. והנה באמת לא מצינו שיהיה ברכת המצוות על שמירת ועשיית יום בצביון מסויים, ומצינו ברכת המצוות רק

חז"ל תיקנו מטבע ברכת קידוש לקיום המצוה דאורייתא של 'זכור את יום השבת לקדשו', באמירת תוכן עניינו ושבחו של היום. ובנוסח זה כללו חז"ל את יסודות קדושת השבת, וכפי שיתבאר.

'באהבה'. וזה יש רק בשבת, שניתן למנוחת אהבה, אבל יום טוב הוא לששון ולשמחה.

זכרון למעשה בראשית - כלומר זכרון למה שהיה במעשה בראשית, שעשה ה' את השמים ואת הארץ בששת ימים וביום השביעי שבת, והשבת הוא זכר לשבתה.

אכן דעת כמה מהראשונים (רמב"ן שמות כ-ט, ספר החינוך מ"ע כד, לא, לב) שהשבת היא זכר למעשה בראשית בכללם, שיש בה עדות לאמונת חידוש העולם שהקב"ה ברא אותו. וקצת משמע כן במכילתא - 'כל מי שמשמר את השבת מעיד על מי שאמר והיה העולם שברא את עולמו בששה ימים ונח ביום השביעי וכן הוא אומר אתם עדי נאום ה' ואני קל' (מכילתא פרשת כי תשא).

תחילה למקראי קודש - מונה והולך בקידוש כל יסודות קדושת השבת, שתחילה מזכירים את קדושת השבת שהיא מצד שהיא שבת קדשו של הקב"ה שהנחילנו זכרון למעשה בראשית. אך בנוסף לזה יש בשבת גם קדושת 'מקרא קודש', וכשם שביום טוב מזכירים 'ותתן לנו את יום חג הזה מקרא קודש', כי מקרא קודש הוא יסוד קדושת היום בכל המועדים. ובשבת נוסף על קדושתו העצמית, יש בו גם קדושת מקרא קודש ככל המועדים, כפי שנאמר בפרשת אמור - 'מקרא קודש', (ועיין מה שנתבאר בזה בארוכה במאמר פרשיותיה של שבת - תורתו בקרבם שבת חלק ב' מאמר שני אות ט).

והעיקר כאן שיאמר שהשבת הוא מקרא קודש, רק שבנוסף לזה מודגש כאן, שיש לשבת מעלה יתר על שאר יו"ט גם בענין זה של מקרא קודש, שהוא תחילה למקראי קודש, כלומר שהוא הראשון והנכבד בפרשת מקראי קודש.

זכר ליציאת מצרים - דין הוא בקידוש, להזכיר יציאת מצרים. כדאיתא בגמרא - 'אמר רב אחא בר יעקב, וצריך שיזכיר יציאת מצרים בקידוש היום, כתיב הכא למען תזכור את יום צאתך מארץ מצרים, וכתיב התם, וזכור את יום השבת לקדשו' (פסחים קיז:).

וכמו כן בכל המועדים בקידוש מזכירים זכר ליציאת מצרים. ועיין בחידושי הגרי"ז הלוי עה"ת שביאר כי יציאת מצרים הוא יסוד בחירת וקדושת ישראל, והשבת והמועדים הם אות וזכר על בחירת וקדושת ישראל, ומש"ה פטורים מתפילין בשבתות וימים טובים כדאיתא בגמרא שהן עצמם אות. וזה

על מעשה מוגדר ועשייה פרטית, ונראה שמכיוון שכבר עושים ברכה על קדושת יום השבת, מוסיפים וכוללים בברכה זו גם ברכת המצוות על מצות השבת. [ואכן ביום הכיפורים שאין בו קידוש על הכוס, גם לא נאמר בו ברכת המצוות על מצות היום].

אשר קדשנו במצוותיו ורצה בנו ושבת קדשו באהבה וברצון הנחילנו - הברכה כוללת שני עניינים, כי השבת יש בה גם ציווי שנצטוונו על שמירתה, וגם מתנה טובה שנתן הקב"ה לנו את שבת קדשו. ונכלל בברכת הקידוש שני העניינים, 'אשר קדשנו במצוותיו' הוא על המצוה שנצטוונו עליה. ו'רצה בנו ושבת קדשו וכו' הנחילנו' הוא על המתנה טובה של השבת, ש'הנחילנו' היינו הנתינה של השבת, והסיבה שהנחילנו את השבת בתור מתנה הוא משום ש'רצה בנו', שבאהבתו אותנו הנחילנו את יומו שהוא קדוש לו וחיביב לפניו. ונמצא שאנו מברכים על נתינת מצות השבת הן כחובת מצוה, והן כמתנה טובה.

ושבת קדשו באהבה וברצון הנחילנו - כלומר, שהנחיל לנו את השבת שתהיה לנו למנוחת אהבה ורצון. כמו שאומרים בתפילת מנחה - 'מנוחת אהבה ונדה'. וכן הוא בסיום הקידוש שחוזרים ואומרים - 'ושבת קדשך באהבה וברצון הנחלתנו'. וכן בנוסח התפילה 'הנחילנו ה' אלוקינו באהבה וברצון שבת קדשך'.

כלומר שמדובר באהבה וברצון שלנו, ואין הכוונה כאן שהקב"ה מנחיל לנו את השבת מחמת שאהב אותנו ורצה בנו, שהרי זה כבר הזכרנו באמירת - 'ורצה בנו'.

וכן יש להוכיח מנוסח תפילת יום טוב - 'ומועדי קדשך בשמחה ובששון הנחלתנו'. ושם הרי ודאי הכוונה שינחיל לנו את המועדים שיהיו לנו לששון ולשמחה, ואם כן גם בשבת כך הכוונה.

ובזה יבואר מה שבתפילת המועדים אומרים - 'את יום חג המצות הזה מקרא קודש' וכשחל להיות בשבת אומרים 'באהבה מקרא קודש'. ולכאורה יפלא, כי בתחילת התפילה אומרים - 'ותתן לנו ה' אלוקינו באהבה את יום חג וכו' ושם אומרים 'באהבה' גם ביו"ט שחל בחול.

ולפי דברינו הוא מבואר שפיר, כי בתחילת התפילה אכן הכוונה על אהבת ה' לנו, שנותן לנו באהבתו את השבתות והמועדים. אך בסיום הנוסח, הכוונה היא שהשבת והיום טוב ניתן לנו שיהיה לנו

הכוונה זכר ליציאת מצרים, כלומר אות על קדושת ישראל שהתחילה ביציאת מצרים.

אמנם בראשונים מבואר שיש לשבת עצמה שייכות ליציאת מצרים, אשר מנוחת השבת עצמה יש בה זכר ליציאת מצרים. וכפי שנתבאר בארוכה (תורת) בקרבם שבת חלק ב' מאמר שני אות ה') ששמירת השבת יש בה הוראת חירות ושחרור מעבדות. כי העבד עובד כל הימים ומשועבד לעבודתו, ועל ידי שביטתו אנו נוהגים כבני חורין, ועל ידי כך אנו מזכירים כי חירותינו ניתנה לנו מאת ה', אשר הוא הוציאנו מארץ מצרים.

ובתוס' פסחים שם (ד"ה למען) לכך קבעו זכר ליציאת מצרים, ושמעתי מהר"מ, שיש במדרש, לפי שבמצרים עבדו בהם בישראל בפרך, ו'פרך' בא"ת ב"ש - 'וגל', שהם מלאכות ארבעים חסר אחת, וכשנגאלו ממצרים, הזהירם על השבת לשבות מאותם ל"ט מלאכות. כלומר שהשבת יש בה גם גדר זה, להראות זכר ליציאת מצרים שאנו גאולים ובני חורין, ואיננו עובדים בפרך בכל המלאכות.

ובאמת הקשר בין שבת לזכירת יציאת מצרים הוא מפורש בתורה, בדברות שניות בדיבור 'שמור את יום השבת לקדשו' דכתיב - 'זכרת כי עבד היית בארץ מצרים' (דברים ה, יד), אכן מהא דבגמרא מצרכינן גזירה שוה למילף להזכיר יציאת מצרים בקידוש היום, משמע דהתם הוא ענין אחר. והיינו כפי שנתבאר (שם אות יא) דפשוטות המקרא הוא כפי שפירש רש"י, שהפסוק 'זכרת כי עבד היית וגו' ויוציאך ה' אלוקיך משם וגו'

בא לעורר סיבת החיוב, שעל כן אנו מחוייבים לקיים מצוותיו ולשמור שבת. ומצד זה לא היה סיבה לחייב להזכיר יציאת מצרים בקידוש.

אולם האבן עזרא שם פירש שכוונת הכתוב שיש בשמירת שבת זכר ליציאת מצרים - 'כי העבד לא ינוח, והנה ה' הוציאך מעבדות, וציוך שתנוח למען תזכור כי היית עבד'. וכן פירשו שם בחזקוני ובספורנו, עיי"ש.

ועיין רמב"ן שם שכתב שכיוון שהשבת אות על חידוש העולם ומציאות ה' וגם יציאת מצרים הוא אות על מציאות ה', על כן השבת הוא זכר ליציאת מצרים, והבואו דבריו בטור בהלכות קידוש סימן רעא.

כי בנו בחרת ואותנו קדשת מכל העמים, ושבת קדשך באהבה וברצון הנחלתנו - כאן באים להוסיף מעלה נוספת שיש בשבת, והיינו ששבת היא אות גדולה ותפארת לעם ישראל, וכדכתיב - 'כי אות היא ביני וביניכם לדעת כי אני ה' מקדישכם'. וברש"י - 'אות גדולה היא לכם שנתתי לכם את יום מנוחתי למנוחה'. ועל כן אומרים בקידוש 'כי בנו בחרת ואותנו קדשת מכל העמים', והאות לכך הוא מזה ש-ושבת קדשך באהבה וברצון הנחלתנו.

נמצא שנתפרטו בקידוש חמש עניינים בשבת. א. שהוא ברכת המצוות על מצות השבת. ב. ברכה על מתנת השבת שהנחילנו. ג. שהוא מקרא קודש. ד. שהשבת זכר ליציאת מצרים. ה. שהוא אות גדולה על קדושת ישראל.

הכמה ומוסר

כל אשר תמצא ידך לעשות בכוחך עשה (קהלת ט, י)

תמיד על מקום אחד, אלא הוא מהלך ממצב למצב ומדרגה לדרגה, ונפשו כלולה ממגוון ועושר מצבים והתייחסויות, אשר השי"ת מסבב ומזמין לפניו עבור תכלית עבודתו בעולם, וזה השורש לעליות וירידות שבאות על האדם.

ומצוי בחיי האדם שאחר תקופה שעסק התורה והמצוות באו לו בנקל, ומתוך רגשות קודש ורוממות, והנה לפתע כל לימוד או קיום מצוה באים עליו בקושי וכבדות ומתוך נסיונות, ואינו רואה הצלחה בלימודו, וכל כוונה בתפילה עולה לו במאמצים כבירים,

חיי האדם עליות וירידות

המצבים הבאים על האדם במשך ימי חייו, אינם אחידים ורבים מהם שונים מאד זה מזה. ולא רק הרקע וסוגי המאורעות משתנים בכל עת ומעמידים לפניו אתגרים חדשים והתמודדויות בלתי מוכרות, אלא גם האדם עצמו אין מצבו דומה ביום אחד למשנהו, ותדיר חלים בו שינויים במצב רוחו, ברגשותיו, בכיוון מחשבתו, ובאומץ לבו, עד שנדמה שאין הוא אותו אדם.

והנה דבר זה הוא ממעלת האדם שאינו ניצב

וכדומה. והאדם עלול ליפול בדעתו, ולדמות כי כל התעלותו ודרגתו בתקופה הנעלית היא אך פרי דמיון, שהרי עתה רואה שלבו רחוק מהתורה והמצוות. אך האמת היא שכך הוא האדם וזה טבעו, שהוא תמיד עולה ויורד, בחינת יעלו שמים ירדו תהומות. ואל ידאג האדם ולא תהא נפשו עגומה על זה שהוא נמצא לפעמים במצבים ירודים. כי אדרבה, שלימות מכלול אישיותו של האדם נבנית מכל המצבים, כאשר יודע להתייחס אליהם באופן נכון ולהתמודד עמהם כראוי.

לקבוע דרכו לימי העליה ולימי הירידה

וצריך האדם למצוא את דרכי ההנהגה והסדרים המתאימים למצבי הקטנות הללו, כי בכל מצב ובכל מדריגה ישנה הנהגה מתאימה לה, שהוא השלימות והבחירה הטובה במצב זה. וכגון אם רואה שאינו מסוגל בשעה זו לקיים מצוה מסוימת בהידור עם כל המנהגים והחומרות, הכוונות ורגשות הלב. אזי יזהר להקפיד לכל הפחות על ההלכות המפורשות בה. וכדומה.

ובוודאי שעל האדם להשתדל ולשאוף להיות במצב נעלה וגדלות המוחין כשבלבו ער וחושיו פתוחים לרגשי קודש, שכן גם זה מוטל עליו מצד חובת המצוות שיחפוץ לעשותם באיכות גבוהה ובמלוא הרגש והכוונה. אולם מאידך על האדם לדעת כיצד להתנהג גם בעתות של קטנות, על האדם לדעת להתמודד גם במצבים ירודים כאשר לבו אטום וחתום ואינו מרגיש מאומה, לעשות כל מה שבכוחו בעת הזאת. ואין צריך לרכז את כל שאיפתו רק בחתיירה כיצד לצאת ממצב זה, אלא כל לבו יהא נתון כיצד להתנהג כפי המתאים לעת הזאת.

וכן יש שמחמת סיבות ותנאים חיצוניים מסביב לאדם, הוא נעשה טרוד ורצוץ, ואינו מסוגל לנהוג כשאיפתו וכדרכו בהליכות רמות והשגות נעלות. או אז יזהר מאד מלהזניח את עצמו ולא לקיים גם את מה שהוא מסוגל אליו עתה, כי אם ישכיל לקיים את המירב האפשרי במצבו עתה.

ואף שצריך לדחוף את עצמו לכיוון של יתר רוממות ברגשותיו והשגותיו, ולא להיות אדיש ולהשלים עם המצב הירוד, וחלילה להשתקע בו. אולם כל זמן שהוא במצב זה עליו להתמודד באופן המתאים לזמנים אלו. כלומר שאל יחליט האדם בלבו שמאחר שבלאו הכי אין לימודו עושה פירות ותפילותיו בלי נשמה וקיום המצוות שלו הם בדרגה פחותה, וא"כ הוא יזניח את עצמו לגמרי ולא יתאמץ כלל לעשות אף מה שביכולתו. ואת כל מעייניו הוא יתן לכך שיביא

את עצמו למצב נעלה ומרומם, ואז יהא בידו להתנהג בהידור ובלבב שלם כדרכו מאז, אבל המצב העכשווי אינו מייחס לו ערך, עד שאין כדאי לו להתאמץ עבורו. אמנם אין האמת כך, כי בכל מצב חלה החובה לעבוד את השי"ת ולשמור את המצוות בשלימות הגדולה ביותר שיש ביכולתו במצב זה. והרי יש אנשים שכל חייהם הם בדרגה נמוכה, בעלי כשרונות חלשים שהשגותיהם מצומצמות ורגשותיהם דלים, וכי הם לא נתחייבו בכל המצוות לפום דרגתם, ובוודאי יש נחת רוח לפני הקב"ה מעבודתם כפי כוחותם. ואף האדם שבדרך כלל זוכה לדרגות יותר רמות, כאשר נופל מעט מהשגותיו, מוטל עליו להתנהג כפי שהוא מסוגל אז.

שלימות האדם דווקא מהמצבים השונים

והנה האמת היא ששלימות האדם נבנית ומתכוננת דווקא מכל סוגי המצבים, וגם מזמני חולשה ניתן להפיק התמודדות חשובה ויקרה. ואל לו לזלזל בעבודתו בתקופות הללו, כי אדרבה זוהי השלימות האמיתית שיוודע להתמודד גם במצבים כאלו, ויש לו התייחסות נכונה לכל הדרגות, ומוצא תשובה לכל האתגרים המתרגשים עליו מצד כל חלקי נפשו כולל רבדיו הנחותים.

יתירה על כך ישנם גוונים מסויימים של חשיבות ומעלה, שאין האדם מסוגל להשיגם רק בעמדו במצבים ירודים אלו, ולעולם לא יוכל להגיע אליהם במצבים הנעלים. וגם בעצם זה שעובד את ה' למרות כל הקשיים, והצלחתו לתמרן היטב גם במצב כזה, על ידי כך משיג דרגת שלימות וגדלות בנפש שאין ביכולתו להשיגה כאשר עומד בדרגת החשיבות והרוממות.

וגם לולא זה, המתייחס בדחיה למצב בו הוא שרוי, וכולו נתון בצפייה לחזור לדרגתו הקודמת, הרי מכלה לחינם כוחו וזמנו ומצב רוחו, מכיון שכל מגמתו רק לשוב לדרגותיו והשגותיו, ומתעקש לכונן את עצמו בניגוד למצבו עתה, ובמקום שינצל את מצבו המיוחד להתעלות, הרי שרוי בעגמת נפש וכל רגע מן הזמנים האלו מהווה עבורו זמן של סבל וכאב, ונמצא משליך בידים חלקים רבים מחייו ומתייסר לחינם בלי שום תועלת רוחנית.

ובכלל, על האדם להיות נוח וגמיש ורך כקנה לכל מה שעובר עליו, ולנענע ראשו על כל גל וגל, ולהגיב בהתאם בפני כל מה שמעמידים אותו מן השמים. [ובמידה מסויימת יכול להביט על עצמו כעומד מן החוץ]. שלפי האמת מה איכפת לו ממה יהיה נחת

הוא רגיל, שהרי עתה עומד הוא במקום יותר גבוה וראוי לו הנהגה יותר מרוממת. ואל ילזל בהתעלות שמשוגל לזכות לה בזמן זה, מתוך מחשבה מוטעית שמאחר שבלאו הכי אין זה מבוסס על סדר חייו הרגיל, ובין כך אין הוא באמת בדרגה זו ואין זה אלא דבר חולף שלא יחזיק בו מעמד, על כן ממשיך את דרכו בעבודת ה' ובקיום המצוות כפי דרכו הרגילה, אף שמשוגל עתה להרבה יותר. והרי זה שוטה המאבד בידים אוצר יקר שניתן לו.

ואדרבה ישכיל לנצל את הזמן המיוחד הזה, ויעזוב הכל וידחה עסקי החולין וטירדותיהם לזמנים אחרים, בכדי שיהא פנוי להתנהג ולהתעלות לפי ההארה המיוחדת שמאירה לו עתה ולרכוש לנפשו קניינים של עליה וקירבת ה', ויפסל עתה את דרכו בנתיבים של בני עליה, אשר בכך בוודאי יהוו ימים אלו עבורו כסולם העולה בית ק-ל, ויותרו רושם בקרבו לכל ימי חייו.

רוח לאביו שבשמים, ובכל מקום שיעמידו אותו יעשה את תפקידו נאמנה. וכי הוא מנהל את העולם או את עצמו, והרי יש למנהיג העולם תוכניות ומחשבות הנשגבים מבינתינו, ואין אנו יודעים עד מה, והאדם אין הוא אלא ממלא תפקיד, ומה ממנו יהלוך, ובהדי כבשי דרחמנא למה לו.

ואדרבה, זה עושר הגוונים של החיים, שעוברים על האדם כל מיני תקופות שונות ומשונות, ועל ידי זה הוא מוצא תמיד טעם וענין והתחדשות בעבודה, ועולה מעלה מעלה.

לקבוע דרכים מיוחדים לימי התעלות

ובאותה מידה, כשלפעמים באה על האדם רוח טהרה ומתעורר ברגשי קדושה, וכלל ענייני עבודת ה' מתיישבים על לבו בבהירות. אזי על האדם למצוא לעצמו את דרכי ההנהגה והסדרים המתאימים לדרגות הללו, ולא ימשיך להתנהג בעת ההיא בהנהגה שבה

התורה והברכה לידידנו הנעלים שנמלו חלק בהוצאות גיליון זה

ברכת מזל טוב לידידנו הנכבד,
מחשובי אברכי קהילתנו
הרב **בנימין** ברא"ח **חשין** שליט"א
לרגל הולדת הבן למזל"ט

ברכת מזל טוב לידידנו הנכבד,
מחשובי אברכי קהילתנו
הרב **אלימלך פרוש** שליט"א
לרגל נישואי בתו עב"ג למזל"ט

ברכת מזל טוב לידידנו הנכבד,
מחשובי אברכי קהילתנו
הרה"ג ר' **יעקב מאיר** ברא"ח **קורנבליט** שליט"א
לרגל שמחת הבר מצווה לבנו נ"י

ברכת מזל טוב לידידנו הנכבד,
מחשובי אברכי קהילתנו
הרה"ג רבי **חיים שטרן** שליט"א
מראשי המחנכים דקהילתנו
לרגל נישואי בנו הי"ו עב"ג למזל"ט

אדר א' פ"ד

כס"ד

ברכת מזל טוב

מקרב לב אנו משגרים את ברכותינו המאלפות, למעלת כבוד האי גברא רבה ויקירא, ראש וראשון לכל דבר שבקדושה, איש חמודות ורב תבונות מגדולי תומכי מכונינו מחשובי מחזיקי התורה ותומך נאמן בהדפסת ספרי רבינו לצוק"ל

הרב **יצחק וינשטוק** שליט"א

אשר ליבו פתוח פתוח ועד לכל פעולות "מכון כתבי בן מלך" אתנו עומד נטות ביתו החשובה תחי' תומכת נאמנה בכל מפעלות הקודש

אשר זכה להימנות כפטרוני בהדפסת מהדורה על שמו בסידרת ספרי "בן מלך"

לרגל שמחת נישואי בתו בשעט"מ עב"ג

החתן החשוב **אברהם אנשין** הי"ו מבחירי ישיבת תורת ה'

בן הרה"ג רבי **שמואל מאיר אנשין** שליט"א מראשי ישיבת תורת ה'

יהי רצון שיזכו הוא ומשפחתו לרוות רוב נחת וקדושה מהם ומכל צאצאיהם לתפארת המשפחה הנכבדה, וזכות החוקת והקמת התורה תעמוד לכם להתברך בכל הברכות האמורות בתורה, וימלא ה' כל משאלות לבכם לטובה ולברכה אמן.

בברכה
הנהלת המכון
אריה קרישעבסקי